

SISTEMSKA GREŠKA, DA NARAVNO, DA NAMERNO

AUTOR

Nedostatak svesti o važnosti rušenja, dekontaminacije i reciklaže

Autor teksta: **Dejan Bojović**, dipl.ing.

Srpska Asocijacija za rušenje, dekontaminaciju i reciklažu

Srpska asocijacija za rušenje, dekontaminaciju i reciklažu pokrenula je proces pravljenja baze podataka za ostvarenje izvođačke delatnosti u svojoj oblasti rada organizujući obuku, trening i sertifikaciju za oblasti pronalaženja azbesta, njegovo uklanjanje, pakovanje, transport i trajno zbrinjavanje

Iskorišćenost materijala je jednaka nuli, odnosno, otišla je u debeli minus zbog načina na koji se tako dobijeni materijal rasejava po slobodnim površinama

Trenutna situacija u kojoj se nalazimo je prouzrokovana dugogodišnjom nepažnjom o posledicama koje proizilaze iz radnog angažmana, garniranih zakonskim i podzakonskim rešenjima, uticajima vremena i prostora.

Nekada industrijske zone, postaju mesta za življenje, rad, tržni centri se baškare sve u korist novouspostavljenih navika, kao napredak, kao boljitak, bez ikakvog promišljanja i razmišljanja kako se do toga došlo, šta je do toga dovelo, kao ni načina na koji se to tako dobilo.

Posmatrajući to kroz prizmu osnovne delatnosti koju zakoni samo ovlaš

dotiču, procesi rušenja, dekontaminacije i reciklaže, kao da ne postoje, te se pitamo kako uopšte i dolazi do, na ovakav način, promene namena, a samim tim i navika. Naime, način izvođenja radova na „preimenovanju“ ovakvih lokacija je sve osim toga. **To nisu radovi.** Razlog za takvo nešto ne postoji, osim u neprepoznavanju savremenih tendencija i novih tehnologija koje su se već morale nalaziti u praksi, proizvedene putem zakonske forme. Ovako imamo, ili bolje rečeno dobili smo, **devastirane slobodne površine,** čak i priobalja kao i poljoprivredne površine, zasejane opasnim otpadom, i drugim vrstama materijala koji nastaje **građevinskim radovima i iskopima.**

Iskorišćenost materijala je jednaka nuli, odnosno, otišla je u debeli minus zbog načina na koji se tako dobijeni materijal rasejava po slobodnim površinama.

Pravila ne postoje, ona su nepisana, i nastala su iz prethodnih radnji, loše prakse i nametnutnih navika. Uzroci ovakvih pojava vezani su za donosioce odluka - **zakonodavca, zakonopisca ili pojednostavljeno na državu.**

Očigledno je da im u ovom trenutku regulisanje ovih oblasti ne ide u prilog, dok deklarativno sve podržavaju i u javnom diskursu ukazuju na veliki angažman u radu u regulisanju ovih oblasti. Ukratko, primena postojeće zakonske regulative je neadekvatna, pogrešna, tako da je stanje na terenu još gore nego što je bilo pre donošenja novih propisa. Broj aktivnosti na izvođenju radnji uklanjanja i rušenja objekata je sve veći, **broj divljih deponija sa ovim materijalom je višestruko uvećan, i nema nikakve kontrole i praćenja** ovih delatnosti od nadležnih organa, pa tako ni odgovornosti prekršioca. Očigledno su novi propisi doneti pre stvaranja prethodnih uslova za njihovu primenu, a i privredni subjekti se još nisu snašli u primeni, jer je u pitanju potpuno nova oblast koja ima potpuno nove postulate rada i iziskuje edukaciju da bi mogla da se prati. Ovo iz razloga što su predlagači ovih novih propisa koji su i usvojeni dva resorsa, **Ministarstvo zaštite životne sredine** (Zakon o upravljanju otpadom, Uredba o načinu i postupku upravljanja otpadom od građenja i rušenja) i **Ministarstvo građevine, saobraćaja i infrastrukture** (poslednje izmene i dopune Zakona o planiranju i izgradnji i Pravilnik o uređivanju, upravljanju, odlaganju i deponovanju otpada u toku izvođenja radova).

odnosno da to nije više komunalni otpad, i samim tim mora se posebno tretirati. To je bila važna izmena sa aspekta tretmana ovog **izuzetno reciklabilnog materijala i razvoja potpuno nove industrije.**

Dobili smo i podzakonska akta koja bliže osvetljavaju ovu oblast ili je to trebalo tako da bude, koje su radile nadležna ministarstva. Očekivali smo mnogo od ovih dokumenata i dobili smo antipod, čistu suprotnost i još gore stanje na terenu, koje se ogleda u nepravilnom izvođenju građevinskih radova i znatno uvećanom broju divljih deponija koje se stvaraju upotrebom materijala koji nastaje izvođenjem građevinskih radova.

Očigledan je problem u koordinaciji dva nadležna ministarstva i nepostojanju struke, iz razloga što ova vrsta zanimanja kod nas ne postoji ni u jednom okviru školskih programa.

Kao uvod mora se konstatovati proklamovana vezanost za Zelenu agendu i cirkularnu ekonomiju gde je jedan od važnih činilaca i reciklaža 70% otpada od rušenja i građenja

Gde se ogleda problem? Zvuči kao sasvim dobro pitanje, gde ima više odgovora.

Kao uvod mora se konstatovati proklamovana vezanost za Zelenu agendu i cirkularnu ekonomiju gde je jedan od važnih činilaca i **reciklaža 70% otpada od rušenja i građenja.** To se nalazi u mnogim dokumentima koje imamo između ostalih i u Prostornim planovima. To je važan deo rada i razvoja lokalnih samouprava.

Na osnovu proklamovanog došlo je do izmena **Zakona o upravljanju otpadom,** gde je kao potpuno nov tok dobijen otpad od rušenja i građenja, koji je dobio i novu definiciju koja se odnosi na status,

Ova činjenica je važna iz razloga što je MZŽS izdavalo i izdaje Rešenja za operatere za građevinski otpad, koji **uzgred kao pojam više ne postoji, bez ikakvih provjera zanimanja, samih opisa svojih delatnosti**, nepoznavajući činjenicu da radnje rušenja nisu definisane Zakonom o planiranju i izgradnji, odnosno nema pojam rušenja, već samo pojam uklanjanje objekata?

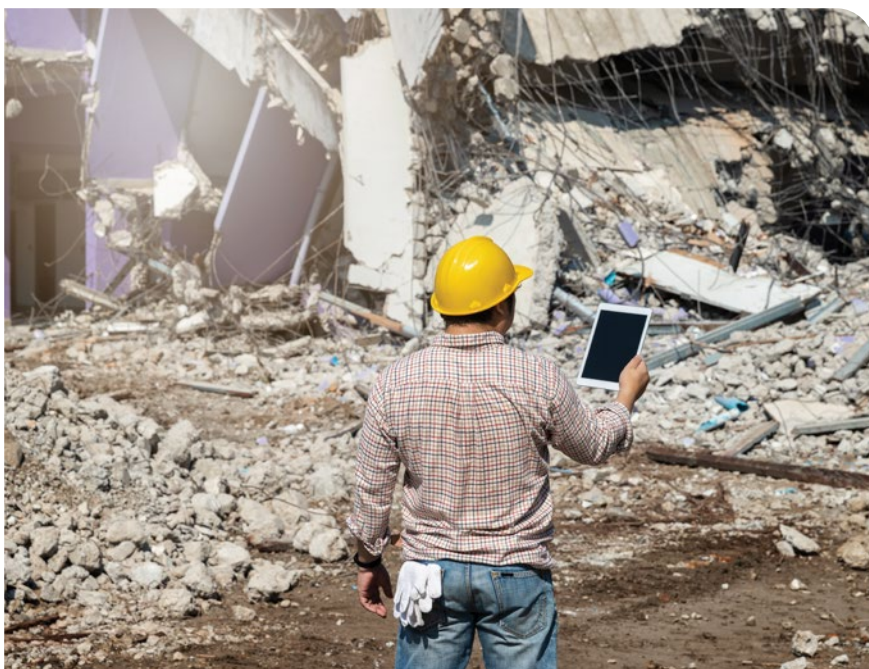
Za koje je potreban Projekat rušenja? (nema licenci, čak po stručnom mišlje nju asocijacije ne može raditi ni tehnička kontrola iz istih razloga) i izvođač radova je firma koja gradi?

U prevodu, za dobijanje dozvole za rad operatera, potrebno je da poseduju drobilicu i ništa više od neophodne mehanizacije za ovu vrstu delatnosti.

“

Napravljen poremećaj na građevinskom tržištu, jer niko zakonski ne kontoliše kompanije koje se bave rušenjem objekata, uklanjanjem objekata

Na taj način je napravljen poremećaj na građevinskom tržištu, jer niko zakonski ne kontoliše kompanije koje se bave rušenjem objekata, uklanjanjem objekata, koje se inače predstavljaju kao specijalizovane kompanije za tu vrstu poslova, koje imaju dozvole za tretman otpada od tih radova, deponovanje, transport.

Tako se dovode u zabludu i investitori i država, jer divlje deponije se ne stvaraju od vazduha već od ovih aktivnosti.

Inače, operater građevinskog otpada, je sakupljač istog i nikako ne može biti vezan za otpad od rušenja i građenja.

“

Dokument koji se važećom Uredbom mora imati da bi se dobila saglasnost na isti radi izdavanja građevinske dozvole je Plan upravljanja otpadom od rušenja i građenja

Inače MZŽS svojom Uredbom decidno utvrđuje da je lokalna samouprava dužna da odredi mesto za skladištenje ove vrste materijala, što se posle više od **godinu dana od donošenja nije desilo gotovo na čitavoj teritoriji Republike Srbije i teško će.**

Sledeći dokument koji se važećom Uredbom mora imati da bi se dobila saglasnost na isti radi izdavanja građevinske dozvole (koja je u

nadležnosti MGSI i JLS) je **Plan upravljanja otpadom od rušenja i građenja.** Taj dokument je od izuzetne važnosti, jer određuje i pokazuje materijale koji se nalaze u objektu i materijale koji će se ugrađivati u objekat. Funkcija je da olakša primenu reciklaže i na vreme ukloni sve opasne materijale iz objekta, i zaustavi ugradnju takvih u novim objektima.

Donosilac odluka je ovo pitanje rešio tako da ovaj dokument može da izrađuje bilo ko, bukvalno. Umesto ozbiljnog inženjerskog multidisciplinarnog tima, pregled objekta i izradu plana može da radi svako, i to po metodologiji koja nije jasno definisana. Ako nema mesta za odlaganje ove vrste otpada, metodologije pregleda objekta, praćenja dokumentacije o generisanom otpadu, onda nema ni dokumenta Plana upravljanja otpadom, pošto on postaje neprimenljiv.

Sledeća važna informacija je da za MZŽS nije važno od kojih materijala je izgrađen objekat, nego šta je otpad?

Začuđujuće i surovo, jer se i dalje ovaj materijal tretira kao komunalni otpad i pokušava se staviti jednakost sa tim drugim kategorijama otpada. Uprošćeno, za sve ove radnje, **nije potrebna ni školska sprema ni iskustvo, licence su čisti doktorati i samim tim suvišni**. U čistoj suprotnosti sa svim proklamovanim i onim što je praksa sada već u čitavom svetu.

Tako je ovakvim činjenjem MZŽS duboko ušlo u reon rada MGSI i sva data regulativa postaje neprimjenjiva, u kojoj korist imaju samo gorenavedeni izvođači radova kako na terenu tako i u državnoj administraciji, sa ogromnim problemima na širem prostoru naseljenih mesta. U prevodu od ovoga, **naše građevinarstvo nema nikakvu korist niti dobitak, a ni sami građani. Zakonska akta se ne tumače, ona se primenjuju**.

U odnosu na postojeću zakonsku regulativu, već smo morali početi da izrađujemo pasoše objekata (od čega su sastavljeni), u okviru projekata energetske efikasnosti da uklanjamo opasne materijale iz objekata, i ono najvažnije da u novogradnji povećavamo procenat recikliranih materijala. **Putem časopisa „grenef.“ to i vidimo. Takođe, Konferencijom ArchyEnergy to i čujemo i vidimo.** Veliki je broj proizvođača opreme koji se već uklopio u ove tendencije, i koliki je značaj raditi na ovoj vrsti inovacija. **Nema serifikacije objekata bez primene ovih novih materijala koji nastaju reciklažom.** Tako, lice koje bi moralo biti na gradilištu da vodi računa o ovim materijalima ne postoji; **monitoring ne postoji.**

Ovom prilikom moram reći da ove radove moraju da izvode i vode računara o njima samo sertifikovane kompanije i da **ne pripadaju zaštiti životne sredine**, koji su i do sada imali priliku da se bave ovim materijalima i koliko se vidi krajnje bezuspešno.

Inspeksijski organi su zbunjeni, na ovakve pojave ne reaguju, ne izlaze na teren i to ukazuje na to da su nespremni dočekali nove propise, da

im je potrebna dodatna edukacija i evidentno neprepoznavanje novonastalih problema. Moguće je da i njihovi rukovodioci slabo primećuju nove trendove ili su im neinteresantni zbog već ustaljenih aktivnosti. **Ovo važi za sve inspekcije, koje imaju nadležnost u oblasti upravljanja otpadom, izgradnje objekata, upravljanje vodama** jer je svaka od njih odgovorna za svoj deo posla, a sve zajedno odgovorne za zaštitu životne sredine.

“

U odnosu na postojeću zakonsku regulativu, već smo morali početi da izrađujemo pasoše objekata (od čega su sastavljeni) u okviru projekata energetske efikasnosti

Ovako stvorena praksa ukazuje na prepuštanje ovih oblasti u ruke nepostojećih kadrova i za njihovu ličnu korist uz podršku donosilaca odluka, te su ovakve pojave sve učestalije i gde se zaboravlja **činjenica da zločin prema prirodi ne zastareva**. Čudno je da oni koji moraju da vode računa o tome i ne razmišljaju, čak i kad je u pitanju javno zdravlje.

U prevodu, **nema nikakve pomoći za građevinsku industriju, a ni za kvalitetna rešenja u oblasti zaštite životne sredine**. Preuzete obaveze se ne ispunjavaju kao i zacrtani ciljevi. Očigledno se i ne luta u rešenjima, već su prepušteni vremenu na odlučivanje.

Procesi rušenja i uklanjanja se ubrzavaju bez adekvatnih analiza i provera, bez ikakve selekcije otpada koji se razbacuje gde se nađe slobodno mesto. **Humus i zemlja se tretiraju kao otpad, a ne kao resurs**, sve pod brižnim okom institucija koje su zadužene za kontrolu tih i takvih aktivnosti kao zaštitni štit. Teško je saznanje da se ovim oblastima rada bave hobisti umesto profesionalaca, i da je to aminovano od istih takvih donosilaca odluka. Saglasnosti se izdaju da bi se zadovoljila forma, inspekcijske kontrole nema, primena je katastrofalna, pejzaž apokaliptičan. Tek nam slede reforme vezane za održavanje objekata, preglede, i sagledavajući dosadašnje korake, a ovaj je prvi, koji treba da formira bazu, daleko nam je kašnjenje koje se sada se već meri decenijama. **Upinjanje u gradnju i širenje gradova bez vođenja računa o graditeljskom nasleđu i prirodnom okruženju i staništima ne vode ka dobrom. Moramo štititi blagodeti podneblja u vidu mineralnih sirovina, jer imaju svoj vek trajanja.**

“ Malo je čudno da nisu precizno definisane radnje rušenja u Zakonu o planiranju i izgradnji, izvođači radova (kroz zanimanja pa i inženjerska), projekti (gradnja i rušenje su različite radnje), tehnička kontrola (ne postoji školska sprema), lice na gradilištu (posebna obučenost)

Sanacija zagađenih prostora je višestruko skuplja u odnosu na stvaranje istih. Teret tih obaveza je već na leđima svih nas, a počinioci su očigledno nevidljivi i uredno primaju plate, dobijaju izvođenja, rade planove, prate tokove otpada i predstavljaju da je sve to normalno i da tako treba. Takvo tumačenje je jednostrano i evo dokazano neprimenljivo, jer stvara samo štetu bez ikakve koristi.

Malo je čudno da nisu precizno definisane radnje rušenja u Zakonu o planiranju i izgradnji, izvođači radova (kroz zanimanja pa i inženjerska), projekti (gradnja i rušenje su različite radnje), tehnička kontrola (ne postoji školska sprema), lice na

gradilištu (posebna obučenost), a da smo u pokušaju definisanja materijala dobijenim rušenjem i gradnjom, napravili grubi propust (nameran) davanjem dozvola operaterima i njihovim postojanjem radi verovatno ličnih afirmacija, celu oblast doveli u ćorsokak, prebacujući krivicu na lokalne samouprave i njihovu obavezu regulisanja iste kroz svoja akta i povinovanjem rešenjima izdatim od strane MZŽS. Po njihovom mišljenju i rešenjima da bi se ova oblast regulisala potrebno je samo postaviti drobilicu, i na taj način je pitanje regulisano. **Naravno da to nije tako, ali se namerno sakriva mnogo toga i prikazuju aktivnosti ka zamaglivanju problema.**

“

U zabludu se dovode investitori i izvođači, misleći da rešavaju problem angažujući operatera po preporuci izdavaoca dokumenata i uzdajući se u njihovu kompetentnost, ne shvatajući da svojim činjenjem saučestvuju u zagađenju životne sredine

U zabludu se dovode investitori i izvođači, misleći da rešavaju problem angažujući operatera po preporuci izdavaoca dokumenata i uzdajući se u njihovu kompetentnost, ne shvatajući da svojim činjenjem saučestvuju u zagađenju životne sredine. Nužno se pojavljuje i način na koji ispuniti ugradnju recikliranih materijala u takve objekte i dobijanje validnih sertifikata o ispunjenosti ukoliko nemamo proizvodnju takvih materijala. **Nije reč samo o zgradarstvu, već o svim vrstama gradnje počev od infrastrukturnih radova.** Od ovih novih zakonskih rešenja očekivala se njihova stroga primena, a ne ovakav rezultat, poguban za sve. Iz tog razloga je Srpska asocijacija za rušenje, dekontaminaciju i reciklažu pokrenula proces pravljenja baze podataka za ostvarenje izvođačke delatnosti u svojoj oblasti rada organizujući obuku, trening i sertifikaciju za oblasti pronalaženja azbesta, njegovo uklanjanje, pakovanje, transport i trajno zbrinjavanje, takođe obuke, trening i sertifikaciju timova za izradu Planova za upravljanje otpadom od rušenja i gradnje. **Već su pripremljene edukacije i obuke za specifična zanimanja za rušenje, dekontaminaciju i reciklažu, kao i za Pregled objekata, izradu Projekata rušenja, i posebna obuka i trening za koordinate upravljanja ovim materijalima na gradilištu, bilo da je reč o rušenju, uklanjanju, rekonstrukciji, adaptaciji, renoviranju, gradnji.** Poseban akcenat je stavljen na standardizaciju materijala dobijenih reciklažom i za tu svrhu formiran je poseban tim koji se već bavi tim aktivnostima. **Ovo je jedini način da se stvori, formira nova industrija koja će svoju punu primenu imati tamo gde je i najpotrebnije, na lokalnu, i u razvoju naše građevinske industrije.**